

Az információkereső nyelvek jelene és jövője Csehszlovákiában

Napjainkban a csehszlovák szakirodalmi tájékoztatási intézmények többsége a *hagyományos információkereső nyelveket* (pl. az ETO-t) használja. Terjed azonban a *tezauruszok* használata is. Számos intézmény külföldi mágnesszalagos szolgáltatásokat (CAS, EI stb.) is tervez és így az azokban használt *információkereső nyelvet* is alkalmazzák.

A könyvtári rendszerekben a tárgyszavazás és az ETO alkalmazása mellett több szakkönyvtár kísérletezik *számítógépes információkereső rendszer* kifejlesztésével. A szabadalmi tájékoztatás a szabadalmi osztályozást használja.

1980-ig e téren reálisan számolni lehet azzal, hogy az *ágazati központok* jelentős része áttér a számítógépes technológia teljeskörű hasznosítására. Az ezeknél alkalmazott ágazati tezauruszok az iparágakkal kompatibilisek lesznek. A tezauruszok szorosan kapcsolódnak majd az NTMIR keretében kimunkált ágazati és iparági tezauruszokhoz is, sőt: *a szocialista országok lényegében egységes ágazati tezauruszokat fognak használni.*

Más ágazatokban a számítógépes technológiára való áttérés nem haladja meg az előkészítés vagy a félig üzemszerű működés fázisát és még 1980-ban is sok *intézmény marad* meg egyrészt működésének szűk köre, másrészt a gazdasági és technikai lehetőségek elégtelensége miatt a *hagyományos információkereső nyelvek alkalmazásánál.*

Az ágazati és az iparági szakkönyvtárak a tezauruszok használatában a szakirodalmi tájékoztatási intézményeket követik. Az általános gyűjtőkörű könyvtárak pedig nagyrészt a hagyományos információkereső nyelveket használják továbbra is. Az azonban várható, hogy a könyvtári tárgyszavazást mindinkább tezauruszok alapján végzik, s ez közeledést jelent majd a *deszkriptoros információkereső nyelvek* alkalmazásához.

Az információkeresés módszereiben ugyan nem lesz lényeges változás, arra viszont törekedni fognak, hogy megoldják a nagytömegű és hosszú időtartamra visszanyúló állományokból való információkereséssel kapcsolatos nehézségeket. Felvetődött az *automatizált clearing-house-ok* (a kéréseket a valószínű lelőhelyre továbbító központok) létrehozásának igénye, de hogy a kérések ténylegesen kielégíthetők lesznek-e, az a szakirodalmi tájékoztatási rendszer technikai felszerelésétől (számítógépi kapacitás, terminálok, távközlés) függ.

Az információk szétszórásában mind nagyobb szerepet kap a *szelektív információterjesztés*. Ha 1980-ig előre lehetne lépni a nemzetközileg is egységes nyelv kidolgozásával, akkor mód nyílnék a nemzetközi és világszintű szelektív információterjesztés kialakítására.

A fejlődés során előreláthatóan bekövetkező zavaró mozzanatok megelőzése végett az alábbi intézkedések szükségesek:

létre kell hozni vagy *ki kell jelölni azt az országos központot*, amelynek feladata lesz a szakirodalmi tájékoztatási rendszerben használt és még meghonosítandó információkereső nyelvek egységes és koordinált fejlesztésének módszertani segítése;

néhány intézményt *fel kell ruházni* az információkereső nyelvek vonatkozásában a *clearing-house funkcióval*;

egyetlen kutatóintézetbe kell koncentrálni az információkereső nyelvekkel kapcsolatos kutatásokat. E téren részint a gyakorlatban gyorsan hasznosítható, részint távlatilag ígéretes (automatizált indexelés, a teljes szövegekben való információkeresés stb.), részint pedig az *egységes nemzetközi* (NTMIR, UNISIST) nyelvvel kapcsolatos témákra kellene összpontosítani az erőket.

/KOFNOVEC, L. – SIMANDL, D.: Selekcni jazyky. Soucasny stav a perspektivy pouzivani v cs. informacni soustave = Ceskoslovenska Informatika, 18. köt. 3. sz. 1976. p. 82–86./

(Futala Tibor)

TÁJÉKOZTATÁSGÉPESÍTÉS REPROGRÁFIA

A holográfia alkalmazása információk kezelésére

GÁBOR Dénes az 1940-es évek végén írta le először a holográfia technikáját. Azóta számos esetben alkalmazták már. Számítógépi rendszerben szöveges információátvitelre való alkalmazása azonban több új problémát vet fel.

Az információk hagyományosabb tárolási lehetőségei közül a mikrofilmtechnika a tárolandó mennyiségnek és a kicsinyítés mértékének növekedésével egyre kevésbé alkalmazható. Azonkívül a mikrofilm szöveges informá-

ciók tárolási eszköze, nem a digitális, géppel olvasható információké. Számítógépek esetében viszont a szövegeknek digitális formájú tárolására van szükség. Ennek hagyományos eszközei a mágneses memóriák.

A mikrofilmzéssel (általában a fotografikus tárolással) szemben a *holográfia ún. tárgy hullámokat rögzít*. A kép a „felvételen” az ún. hologrammon, nem ismerhető fel, azon csak az ún. interferencia-alakzatok láthatók. A rögzített kép rekonstruálásához koherens fényforrással (pl. lézer) kell a hologrammot megvilágítani. A holográfia alkalmazása mentesít a hagyományos tároló eszközök sok hátrányától.